

Abstrakt diplomové práce

Právo na soukromí je velmi široké, komplexní a těžko popsatelné. Jeho základ v evropském pojetí spočívá v možnosti jednotlivce rozhodovat sám o sobě, o rozsahu informací, které se o něm dozví někdo jiný. Naopak americké pojetí vychází z práva člověka na nevměšování státu do jeho života. Evropský koncept soukromí sice není postaven, na svobodě od státu, ale i tak zaručuje bezpečí před vnějšími tlaky ke konformnosti. Tím umožňuje využívání i mnohých dalších práv (jako svobodu slova, náboženského vyznání apod.) a stává se základem liberální společnosti. Dle evropské koncepce lze právo na ochranu osobního soukromí vymezit jako právo fyzické osoby rozhodnout podle vlastního uvážení zda, nakolik a jakým způsobem mají být skutečnosti jejího osobního soukromí zpřístupněny navenek.

V České republice zatím není rozvinutá debata a ucelená doktrína zabývající se právem na soukromí obecně, na problematiku jeho narušení kamerovými systémy se zatím pohlíží jenom jako „z rychlíku“. V dnešní době „internetové“ a zaměřené na boj proti terorismu je ale více než jasné, že se tato debata bude muset rozvinout.

Legislativně je problematika kamer upravena jen v zákoně o ochraně osobních informací, přičemž je nutno podotknout, že ne komplexně. Upravená je jen otázka zařízení se záznamem, protože bez něj nedochází ke zpracování osobních údajů. Tato úprava je ale velmi všeobecná a ponechává široký rozsah pravomocí ÚOOÚ. Navíc, rozhodnutí NSS nepovolilo soudní přezkum části jejich rozhodnutí, takže Úřad není kontrolován soudní mocí, ani omezován legislativou. Tento přístup soudu dle mého osobního názoru vede k porušení dělby moci v demokratickém právním státě.

Využívání kamerových systémů ke sledování veřejných prostor, má své plusy i mínusy. Pozitivem kamerových systémů je, že zabezpečují občanům pocit bezpečnosti. Odrazují potenciální pachatele od trestné činnosti, slouží k ochraně jednotlivců, majetku, veřejnému zájmu, odhalování, prevenci a stíhání zločinu, získávání důkazů a jiným legitimním zájmům. Navíc zvyšují efektivitu práce policie, čímž šetří náklady na více personálu a současně snižují reakční dobu v případě potřeby.

Naopak, využití kamer může vést ke zneužití jak ze strany policie, tak i zvenčí. Dále je tento systém jako takový diskriminační, protože je postaven na hledání znaků společných potenciálním pachatelům. Těmito znaky může být například rasa, pohlaví nebo náboženská příslušnost. Proto je výsledkem, že určité skupiny obyvatel jsou sledované výrazně podrobněji a častěji než ostatní. Důležité je zmínit i negativní vliv na aplikaci dalších práv. Jejich

prosazování na veřejnosti by totiž mohlo vést k zařazení do skupiny, která je sledovaná nejvíce.

Protože je jedním ze základních cílů využívání kamerových systémů dopadnout pachatele, je zásadním, aby bylo možné záznamy využít jako důkaz v trestním či správním řízení. To je na základě judikatury nejen povoleno, ale často i podporováno. Navíc, v trestním i správním řízení mohou být použité i záznamy z kamer, které nebyly registrované. Přirozeně, nejsou použitelné záznamy, které byly získané nezákonným způsobem. Jedná se ale o extrémní způsoby, jako například vlámání se do bytu a nepovolená instalace kamer v něm. Případně by nebyl povolen záznam zmiňovaný v závěrečné části práce, kdy policie nepovoleně sledovala soukromé prostory Iva Rittiga.

Je ale vždy nutné brát v potaz nejen teoretické možnosti, ale i praktické data, pokud jsou k dispozici. V případě aplikace kamerových systémů existuje několik zahraničních studií, které se zabývají jejich efektivitou. Je sice přirozené, že žádný koncept nebude fungovat stejně v každém státu, ale i tak v případech jako tenhle mohou zahraniční data naznačit, jestli se opravdu jedná o efektivní metodu, nebo zda by existovalo i řešení méně omezující právo na soukromí, které by ale bylo stejně efektivní. Tyto studie v zásadě neposkytly žádný relevantní důkaz přínosu kamerových systémů. Ukázaly sice, že v místech, kde byly využívány, poklesly některé druhy kriminality, na druhou stranu se ale protizákonná činnost jen přesunula do oblastí, které nejsou pokryté. Navíc, u některých druhů činností, jako jsou například násilné trestné činy nebo kapsářství, nevykázaly kamery téměř žádný vliv.

Lépe je na tom využití kamer ex post, tedy ve zpětném vypátrání pachatele a jeho usvědčení před soudem nebo správním úřadem. I tady je ale nutné, aby bylo jeho usvědčení podloženo i dalšími důkazy, protože rozlišování obličejů na kamerových záznamech není spolehlivé. Ve více než čtvrtině případů by tak mohl být usvědčen i nevinný.

Na základě všech popsaných důvodů jsem došla k osobnímu názoru, že negativa u využívání kamerových systémů v současnosti převyšují jejich přínosy. Myslím si, že aby přínosy převážily omezení práva na soukromí a častou diskriminaci, bylo by nutné efektivitu využívání kamerových systémů zvýšit a zabudovat do rozsáhlejší strategie boje proti zločinu. Po několika desetiletích využívání stále neexistují žádné relevantní důkazy toho, že by kamery snižovaly míru kriminality víc než jiné, méně invazivní způsoby, jako například zlepšení osvětlení.

Pozitivem je, že policie nahrávky často využívá k dopadení a usvědčení pachatelů. I tady je ale nutné si uvědomit, že rozlišení na záznamech není stoprocentní a nemůže být jediným důkazem, na kterém je postavená obžaloba.

Názory jednotlivých národních i nadnárodních orgánů a nevládních organizací se kloní k tomu, že stávající právní úprava je nedostatečná. Překvapivě se ale žádná z nich nezabývá tím, zda kamerové systémy opravdu fungují a přinášejí slibovaný užitek.

V úvodu bylo stanoveno, že hlavním cílem této práce je komplexně pojmou tematiku kamer na veřejných prostranstvích, poskytnout ucelenější pohled na tuto problematiku a zpracovat ji z pohledu ústavního práva. Na základě aplikace testu proporcionality ústavního soudu i soudu pro lidská práva na vyvážení práva na soukromí a povinnosti státu zajistit bezpečnost se ukázalo, že instalace kamerových systémů jako ochrany proti kriminalitě má sice své výhody, ale i mnohé nevýhody a dle testu proporcionality proporcionalní není. Navíc, existuje množství jiných řešení, která přinášejí obdobné výsledky a méně omezují právo na soukromí.

Odpovědí na otázku z názvu, zda u kamerových systémů převažuje ochrana bezpečnosti obyvatel, nebo jsou hlavně ohrožením našeho soukromí, dle mého názoru je, že za současné právní úpravy převažuje zásah do soukromí. Myslím si ale, že pokud by se tato úprava změnila a zvýšila by se reálná využitelnost kamer, převážil by již veřejný zájem na bezpečnosti. Otázkou nadále zůstává, zda můžeme lidem nutit ochranu jejich soukromí, pokud o ni nemají zájem.